

מהדרין מן המהדרין

מסע בעומק מצוות נר חנוכה: מהלכה לאור

מבוסס על הספר 'מהדרין מן המהדרין' – שערי הלכה והודיה'

שלוש דרגות בקיום המצווה

המהדרין מן המהדרין

"מוסיף והולך" – הוספת נר בכל לילה.

המהדרין

"נר לכל אחד ואחד" – הידור הידור על ידי הדלקת נר לכל אחד מבני הבית.

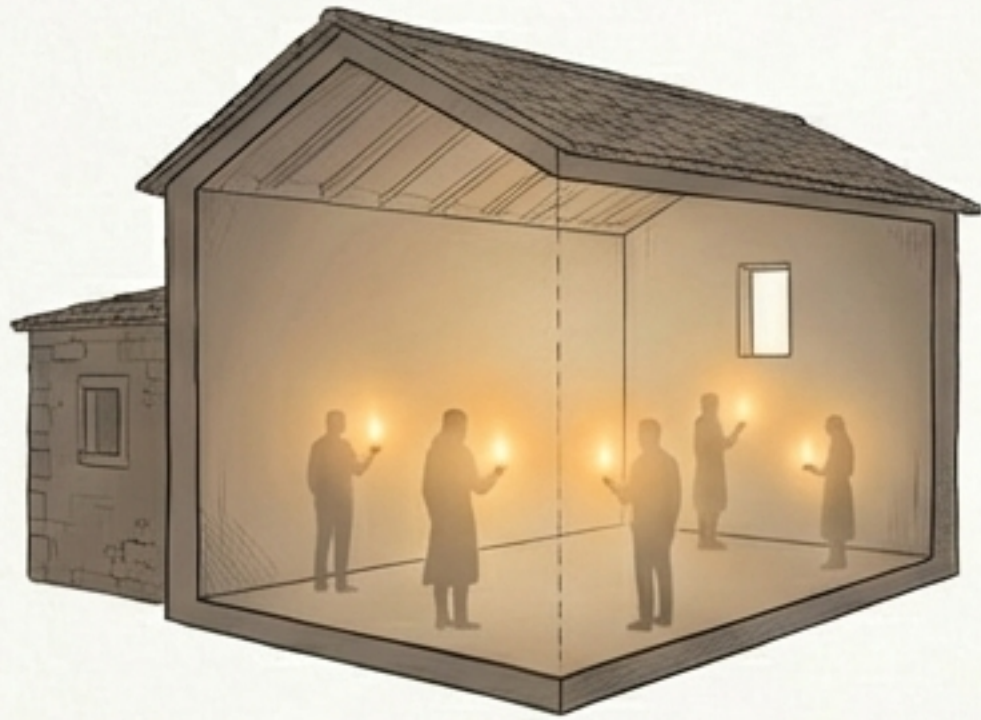
הבסיס

"נר איש וביתו" – נר אחד לכל בית, בכל לילה.

שאלת מפתח: מדוע נהגו קהילות ישראל באופן שונה בדרגות הידור אלו? הרי לכאורה, "המהדרין מן המהדרין" היא הדרגה הגבוהה ביותר.

שורש המחלוקת: חפצא או גברא?

שיטת רש"י והרמ"א (גברא – האדם המקיים)

- החיוב הבסיסי על הבית, אך ההידור מוסיף חיוב **אישי**.
- ההידור הוא ב'**אדם המקיים** – ריבוי המדליקים.
- ציטוט מפתח מרש"י: "והמהדרין **אחר** המצוות" – כלומר, האדם 'מחזר' לקיים את המצווה בעצמו.

שיטת הרמב"ם (חפצא – חפץ המצווה)

- החיוב מוטל על **הבית** כיחידה. הבית הוא מוקד החיוב.
- ההידור הוא במצווה עצמה – ריבוי הנרות כביטוי לנס המתמשך.
- ציטוט מפתח: "מצוה שיהיה כל בית ובית מדליק".
- ההידור הוא כהידור אתרוג נאה – שיפור באיכות ה'חפצא'.

המנהג למעשה: אחדות הבית מול הביטוי האישי

מנהג אשכנז (כשיטת הרמ"א – גברא)

- כל אחד מבני הבית מדליק חנוכייה משלו.
- הדגש על **הביטוי האישי** וההתקשרות הפרטית למצווה, במסגרת המשפחתית.

מנהג ספרד (כשיטת הרמב"ם – חפצא)

- בעל הבית מדליק חנוכייה אחת עבור כל בני הבית, ומוסיף נר בכל לילה.
- הדגש על **אחדות הבית** כיחידה המפרסמת את הנס.

פרדוקס ההידור: כיצד מברכים על תוספת?

הכלל ההלכתי קובע "אין מברכים על הידור מצווה". אם כן, כיצד מברכים בני הבית (למנהג אשכנז) על הדלקתם, שהיא לכאורה רק הידור מעבר לחיוב הבסיסי של הבית?

חידושו המאיר של רבי עקיבא איגר:

- היידור בנר חנוכה אינו תוספת חיצונית, אלא נובע מרצון פנימי עמוק.
- כאשר אדם רוצה "להיות מהמהדרין", הוא מכוון שלא לצאת ידי חובה בהדלקת בעל הבית.
- רצון פנימי זה הופך את ההידור לחלק מעיקר החיוב האישי שלו, ועליו הוא יכול לברך.

חידושו של הגרי"ז מבריסק – שני סוגי הידור:

הידור שפורץ את גבולות הטבע

עד שליש

הידור של חנוכה

"מכאן ואילך – משל הקדוש ברוך הוא". כאשר הלב מתמלא ברגשי הודיה על הנס, ההשתדלות פורצת כל גבול. נר חנוכה פותח שער להתעלות בלתי מוגבלת.

הידור רגיל

"עד שליש משלו". תוספת מוגבלת, התואמת את מידותיו ויכולותיו הטבעיות של האדם.

מצווה ללא שיעור תחתון – הידור ללא גבול עליון

היסוד (מדברי הרמב"ם): "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד... אפילו אין לו מה יאכל... מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק". למצווה זו אין שיעור מינימלי; היא דורשת מסירות נפש.

חידושו של הרב אשר אריאלי:

- "הידור אינו תוספת חיצונית, אלא חלק מגוף המצווה."
- "כאשר מצווה היא אינסופית "מלמטה" (אין לה גבול מינימלי של השקעה), אין גם גבול להידורה "מלמעלה".
- "ההידור האינסופי הוא ביטוי טבעי למצווה אינסופית."

"מאי חנוכה?" – גילוי מטרת החג

התמיהה:

הגמרא שואלת "מאי חנוכה?", ובתשובתה על קביעת החג לדורות היא מזכירה רק "הלל והודאה" – ללא כל אזכור של הדלקת נרות. מדוע?

תשובת המהר"ל:

- עיקר קביעת החג אינו על נס פך השמן, אלא על הניצחון במלחמה והצלת הגוף והנפש.
- נס פך השמן היה רק **ההסימן** שנועד להורות שהניצחון הצבאי, שנראה טבעי, היה כולו נס מאת ה'.
- הנס הגלוי (בשמן) מלמד על הנס הנסתר (במלחמה).

הנרות הם מעשה ההודאה

חידושו של הגרש"ז אויערבך:

- הדלקת הנרות אינה רק פעולה טכנית המעוררת להודאה.
- עצם מעשה ההדלקה הוא ההודאה וההלל.
- בשעת ההדלקה, האדם מבטא בגופו ובמעשיו את הכרת הטוב על ניסי המלחמות והתשועה על המלחמות והתשועות.

הוכחה מנוסח התפילה:

ב"הנרות הללו" אנו אומרים: '...אלא לראותם בלבד כדי להודות ולהלל... על תשועותיך ועל מלחמותיך'. מלחמותיך". מטרת הראייה היא להודות על המלחמות, ללא אזכור נס השמן.

זכירה והודאה: שני רבדים במצווה

הפתרון לסתירה:

כיצד מתיישבים דיני פרסום נס הוצד תחייבים דיני פרסום נס פך השמן עם העובדה שעיקר החג הוא הודאה על המלחמה?

דיוק בלשון הרמב"ם:

"וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס (לשון יחיד) ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים (לשון רבים) שעשה לנו".

הקשר:

הזכירה היא השער להודאה. הנס הפרטי מוביל להכרה בניסים הכלליים.

רובד ראשון: זכירה (להודיע הנס)

- פרסום והנצחת נס פך השמן.
- החוגמת דורחת'.
- המעשה החיצוני, ה'טכני'.

רובד שני: הודאה (על הנסים)

- התעוררות פנימית של הכרת הטוב על כלל כלל ניסי ההצלה.
- החוויה הרוחנית.

"נר ה' נשמת אדם": הודאה על הצלת הנשמה

השאלה:

מדוע בחרו חכמים דווקא
בנר כדי לבטא את
ההודאה?

מהות מלחמת יוון:

לא הייתה מלחמה על הגוף,
אלא על הנשמה.
היוונים ביקשו לכבות את "נר
ה'" – את הקשר של ישראל
עם הקדושה.

הדלקת הנר היא הודאה על הצלת הנשמה היהודית:

- האור מסמל את ניצחון הרוח על החומר.
- הלהבה השואפת תמיד למעלה מבטאת את כמיהת הנשמה למקורה הרוחני.

הודאה – מעשה שאין לו שליח

היסוד (מהגר"ש אלישיב זצ"ל):

"בכל התפילה אנו יכולים לצאת ידי חובה בשמיעת החזן, חוץ ממודים... כי תודה רבה אי אפשר לומר על ידי שליח – חייבים לומר בעצמנו."

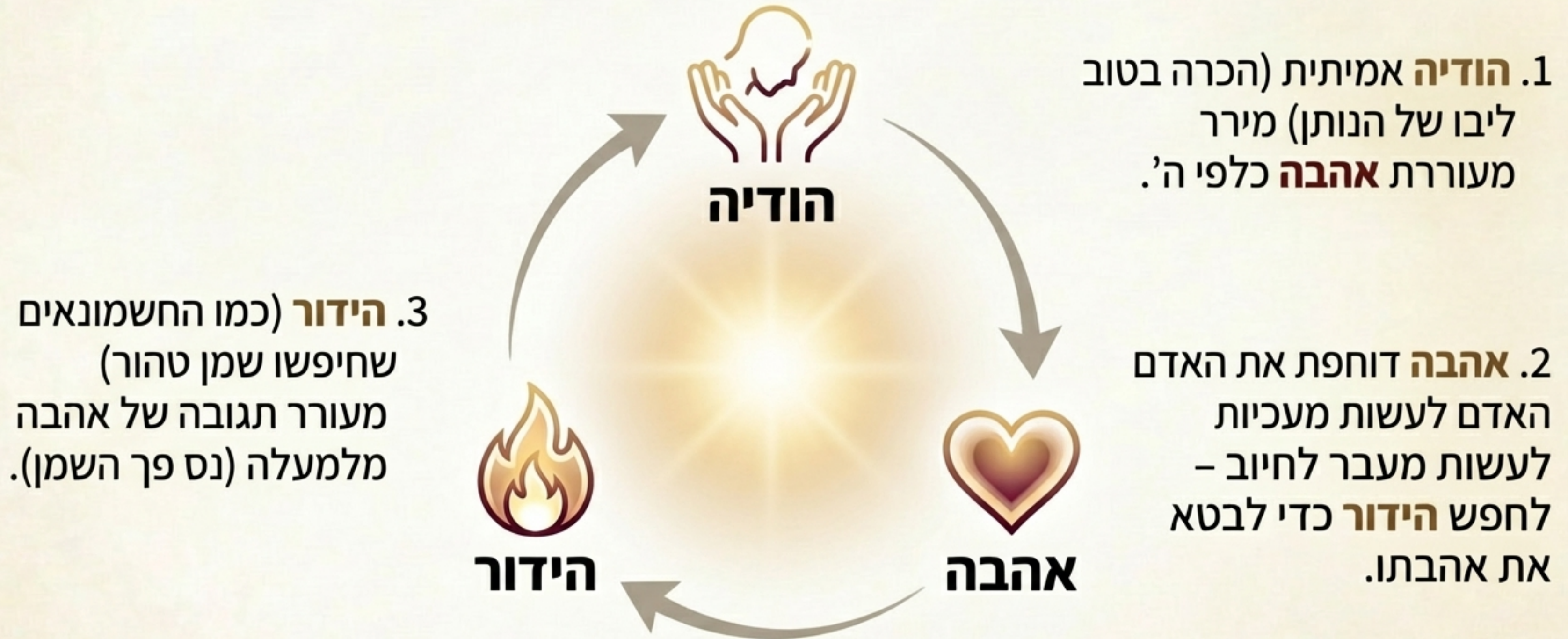
יישום בנר חנוכה:

- **פרסום הנס (חיוב הבית – חפצא):** ניתן לקיים על ידי שליח (בעל הבית).
- **הבעת ההודאה (הידור – גברא):** דורשת מעורבות אישית. אי אפשר להודות דרך שליח.

הסבר עומק לשיטת הרמ"א:

ההידור של "נר לכל אחד ואחד" הוא המעבר מהרובד הציבורי של פרסום הנס לרובד האישי והפנימי של הבעת ההודאה.

הודאה, אהבה והידור: מעגל של אור

הקשר: הנס עצמו היה תגובה א-לוהית להידור שנבע מאהבה.

להוסיף ולהאיר

- **המסר:** נר חנוכה מלמד אותנו שההתקדמות וההתעלות הן חלק מהותי מעבודת ה'. המצווה המצווה עצמה בנויה על **עיקרון של "מוסיף והולך"**.
- **הקריאה:** כשם שהנרות מוסיפים והולכים מיום ליום, כך **אנו נקראים "ללכת מחיל אל חיל"** – **להוסיף תמיד אור של תורה, הודיה ואהבה בעולם.**

חנוכה אורה

זכני לראות את ידך בכל דבר,
ולהוכיר שכל נצחוננו היה נס גמור מאתך.